

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL. hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Az országos közalap helyi kezeléséről, a ft. konvent erre vonatkozó ez évi határozatáról. Zs. S. — Gyermekekmenhelyek. Gergely Károly. — Válasz a „Se ipsum noscere“ írójaink. Zöld József. — Egy hét Dr. Somerville úrral Budapesten. Szalay József. — Külföld. — Irodalom. — Különnfélék. — Szerk. posta.

Előfizetési felhívás

a

„DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP“ nyolczadik évfolyamára.

E lap nyolczadik, illetve az én szerkesztésem alatt második évfolyamára ezennel előfizetést nyitok. Lapunk előfizetési ára marad az eddigi, nevezetesen egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek általában a lap anyagi ügyeire vonatkozó küldemények és közlemények Elek Lajos tanártársamhoz (Fűvészkert-utca 1080. sz. a.), a szellemi részre vonatkozó levelek hozzám intézendők (Nagy-Várad-utca 2127. sz. a.).

Midőn az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését kérem, a hátrálékos lapjartatókat is fölhívom tartozásaik mielőbbi beküldésére.

A lap programja marad az eddigi.

Tisztelettel kérem az érdeklődő közönség jóindulatú pártfogását.

Debreczen, 1887. deczember 31.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Az országos közalap helyi kezeléséről, a ft. konvent erre vonatkozó ez évi határozatáról.

(Ajánlva nt. Kovács Albert urnak.)

II.

De könnyített-é a második részével, a mennyiben nem bánja, hogy az ajánlat akárhogy szedetik be; az egyesektől, vagy az egyházi adóval együtt, vagy közmunkával gyűjtik össze?

No már kérem, ha a beveendő megállapítása marad a régi: azt hiszem, a beszéd módja is maradhat az, mi eddig volt, már t. i. hol, hogy volt eddig!! Ha nekem a kivetéssel kell évről-évre egy gyakorlatiatlan, mondhatnám, teljes mérvben sehol keresztül nem vitt szabályzat-
tal küzdenem: akkor bátran maradhat a behajtás módzatának megállapítása, mert erre nézve a hány ház, annyi szokás lesz mérvadó s a hogy könnyebb, úgy lesz egyenesebb.

Hogy a közalap összegeit nyilvántarthassuk, hogy pontosan tudjuk mindig, — ha már a 18. §. szerint kell a fizetendőt megállapítani, — hogy pontosan tudjuk, mondom, hogy ki mit fizetett, ki fizette be tartozását egészen, kinek van hátránya stb., erre nézve jobb fentartani az eddigi gyakorlatot s kivált nagyobb egyházaknak egyáltalában nem merném ajánlani, hogy összefogják az egyházi adóval s azzal együtt kezeljék s számolják el a közalapot. Ebben igaza van Kovács Albertnek, hogy ez sok zavart, sok számadási egyenetlenséget szülne s a most már tényleg életbe lépett szabályzatot fenekestül felforgatná.

Nem hiszek én embert, ki a nagyobb egyházak pénzekezelését ismeri, hogy keresztül tudná vinni az egyházi adóval összefogott közalap nyilvántartását s nem tudom sehogysem gyakorlatiasnak tartani épen ezen alapon a központi végrehajtó bizottság indítványát sem, mely a kezelési szabály 18. §-át fentartja s csak a beszéd módját

szabadítja fel, melynek megállapítása — helyesen ítélve — nem is tartozik a konvent hatáskörébe.

Mi köze ennek a különben is sokfelől igénybe vett testületnek bizonyos tartozás beszédese módosításához? — Van-e szükség arra, hogy ezt ez a felsőbb hatóság határozza meg? Vajjon az egyházkerületeknek szabad-e gondolniok arra, hogy az egyházkerületi közszükségek fedezésére kivetett összeg perselyben gyűlé, lélekszám szerinti krajczárokból vettetik-e ki s szedetik-e be, vagy birtokaránylag s minden egyes krajczár végrehajtó által hajtott be?! A földolog, hogy az egyházkerület szükségére pénzt kíván, hogy azt én honnan fizetem; családoktól szedem-e, közmunkával szerzem-e vagy más módon: ahhoz miért szólna, miért terhelne magát?

Mindez előadottak szerint nézetem az, hogy a közalap kivetése s beszédese semmi összefüggésben nem áll egymással. A kezelés módosításán nem könnyítünk a behajtás módosításával, mert voltaképen a közalapkezelés nehézsége a kivetés, vagyis a fizetendő megállapítását szabályozó 18. §-ban, nem pedig a beszédést szabályozó 25. §-ban gyökerezik.

Ki népünk természetét ismeri, nekem fog adni igazat. Helylyel-helylyel ezen ügy iránt tapasztalt idegenkedés, ellenmondás, — kezdetben itt-ott formyszerű izgatás: egyenesen a 18. §-nak, vagyis azon szellemnek tulajdonítható, arra vihető vissza, mely a zsinati törvény 220. §-ában van lefektetve.

Népünk, kivált tőle távolabbaeska álló eszme, ügy érdekében nem szívesen vállal fel önként bármi csekély terhet. A tiszta magyar részek lakói a legszebb rajzok s beszédek mellett sem igen érzik az idegen nemzetiségek nyomását, felfogni alig képesek a más nemzetiség vagy felekezet absorbeáló hatását. A nemzetiségek elnyomásától nem fél. Profétái vannak, kik a politikai téren az ellenkezőről sietnek meggyőzni őt s ha a tiszta magyar részeknek a magyar nemzeti kormányval szemben elfoglalt álláspontját megfigyeljük: világos bizonyosságot is találunk a mellett, hogy az idegen nemzetiségek s vallásfelekezetek közé ékelt magyar s épen ev. ref. testvérekre inkább bosszúsággal s szánalommal gondol, semmint azok megerősítésére, segítségére sietne.

Sajnos dolog, de biz ez így van.

És most ha így van: hiába mondják, hogy a kezelési szabályok 18-ik §-a, mint a zsinati törvények 220-ik §-ának szelleme a legszebb intentiót tartalmazza, magának a prot. autonomiának elvéből folyik: nem szívesen hódol meg, mert teherrel jár s míg évről-évre fogy az önkéntes aláírók száma, évről-évre szaporodik azoké, kiknek neve után az egyháztanács kényszerrel szabja ki a fizetendő összeget.

Olvassuk el a békésbányai esperesnek a konventen

tartott beszédét; emlékezzünk vissza a kezelési szabályok ellen innen-onnan felmerült észrevételekre; nézzünk vissza a kezdetre, mikor még ennek nehézségeivel küzdöttünk: mindeniktől, minden helyen a megadóztatás eme formáját tarták a nehézségnek s hol a közalap ügye megfeneklett, oka a törvény 220-ik §-a, vagy a kezelési szabályok 18-ik §-a volt.

De most már a kezdet nehézségein túlvagyunk. Tudja minden egyes ev. ref. családfő, tudja minden egyház, tudják az egyházmegyék, kerületek, meggyőződést szerzett a már rendszerbe öntött jelentések s számadások alapján az egyetemes konvent arról: ki, mivel tartozik?

A kezelés megkönnyítése tehát ma már nem a részek behajtása módosításainak, hanem a fizetendő átalányok megállapításának kimondásával vihető keresztül.

Eltörölni az osztályba sorozást, mely sohasem volt igazságos, miután a családi szükségletek fedezése nem tűr 100 frtról 200 frtra, 700 frtról 1000-re, 1000-ról 2 ezerre s így tovább ugrásokat; eltörölni az önkéntes aláírogatás tovább sürgetését s helyette megállapítani a 40 frt maximumig a birtokaránylagos megadóztatást: ez volna nézetem szerint a kezelés megkönnyítése.

Egy egyház 2700—2900 családfővel megajánlott 1883-ra 686 frt 20 krt; 1884-re igazítottatott 683 frt 75 kr, 1885-re 657 frt 30 kr, 1886-ra 633 frt 50 kr, 1887-re 656 frt 50 krt, összesen ezen évekre 3317 frt 05 kr. — Ebből el lett engedve az egyházmegyei bizottság által az egyház javaslatára: egyszer 36 frt 29 kr, egyszer 51 frt 10 kr, összesen 87 frt 39 kr. Így az öt évi átlag 3229 frt 66 kr. Ezen összegből, — miután még az 1887. évi eredmény nem egészen van tisztázva, — csak az 1883—6. évi eredményt, a 2660 frt 75 krt véve fel: beszállítottatott az egyházmegyére 2361 frt 78 kr, kint maradt 1886. decz. 31-én 298 frt 97 kr. Nem mondom, hogy ezen 1886. decz. 31-én megállapított 298 frt 97 kr hátrányból nem jön be semmi, de ha jön is, ennek körülbelől megfelelő összeg marad kint, minden szorgalmazás és utánjárás mellett is, 1887. decz. 31-én s így a számok kérlelhetetlen logikája fogja igazolni, hogy ezen egyház évi átlaga 580 és 590 frt közt fog megállapodni. Ennyit eddig is tényleg beszállított, ennyit ezután is, ha csak valami rendkívüli időjárás a számításra keresztet nem vet: be foghat szállítani.

És kérdem már most, ha egy egyház megajánl az országos közalapra 650 frt helyett 580 frtot évenként s azt pontosan befizeti: lesz-e kára benne a közalapnak? Ha az az egyház azt az 580 frtot nem önkéntes osztályba sorozás útján veti ki, hanem azt mondja: nálam minden családfő fizet egyszer egyenlően 10—10 krajczárt, azután államadójának $\frac{1}{2}$ vagy 1%-át s így lesz sok, a ki csak 10 krt fizet, lesz a ki 11, 12, 13 krt, 75, 76, 101, 203 krt stb. fizet: vajjon ezzel fel lesz-e forgatva a kezelési

szabályzat, meg lesz-e támadva a zsinati törvény 219—222. §-ainak szelleme.

Én azt mondom, hogy nem! S kik a közalap kezelési ügyét velem együtt a gyakorlatból ismerik, bizonyosan azt fogják mondani, hogy így lenne jobb, így lenne az önkéntes megadóztatás igazságosabb.

Azt mondom azért: mondja ki a jövő évi konvent, hogy „a zsinati törvények 219. §-a értelmében az országos közalaphoz minden egyes ev. ref. családfő hozzájárulni tartozik családfentartásának legalább egy ezredrészével, de hogy ezen ezredrész, az egyes családfőkre mennyi legyen: azt belkörüleg az egyes egyháztanácsok határozzák meg.“

Mondja ki a konvent, hogy a kezelés marad az eddigi s hatályon kívül a kezelési szabályoknak csak a 18-ik §-a tétetik, azaz úgy módosítatik, hogy az egyesek helyett az egyháztanácsok teendik az ajánlatot (a kulcs megállapításával).

Ezzel elérhető a kezelési szabályok megkönnyítése; a közalaphoz sem leendő benne kára; nyugtalanságot sem okozand, mert mindenkire egyaránt igazságos lehet és megszűnik a panasz, mely eddig a közalap szép épületét felhőként árnyékolá.

Zs. S.

Gyermekmenhelyek.

(Vége.)

Élénkítsük hát a tevékenységet olyan téren is, a hol annak egyenes hasznát s gyönyörűségét magok a hívek tapasztalhatják. A kiseddévás pedig ilyen. Alig hallottam meghatóbb áldást, mint mikor egyszer a mezőn a kapások közt járva, a községünkben épen akkor megnyílt gyermekmenhelyről kérdezősködtem s ezzel végződött a beszélgetés: „Az Isten áldja meg, a ki kitalálta!“ Milyen szép lenne, ha minél több egyház magára vehetné ezt az áldást. Az nem baj, hogy nem mi találtuk ki; az sem tesz semmit, hogy Brunswick Teréz grófnő az első magyar „angyalkertet“ nem felekezeti alapra fektette; mert ha egyházak alapítanák: bizonynyal azokra szállna az áldás. Sőt az sem nagy baj, ha a viszonyok számba vételével községi alapra helyezkedünk. A földolog az, hogy létesítsük, a hol csak lehet.

Mert bizonynyal több helyen lehet. Szegény községben hoztuk létre mi is. A nép jóformán nem is tudta, nem is akarta. „Ignoti nulla cupido.“ De összeállottunk egynehányan; megajánlottuk a szükséges pénzt egy nyári időszakra s Isten segédelmével hozzá fogtunk. Az isteni segedelemnek sokféle eszköze van. Ezzel felelek arra az ellenvetésre, hogy szegények vagyunk. Nekünk a gondviselés adott egy közművelődési egyesületet pártfogóul. Lehet, hogy másutt egyébképen segít. De kezdet nélkül nem megy semmi.

Mikor a munkához hozzá kezdtünk, azt mondták: nem jön oda a gyermek; hiszen az iskolába sem igen jár

nyáron, pedig milyen jó tanítónk van; de mi tudtuk, hogy egészen más az, mikor olyan gyermekről van szó, a kinek otthon már hasznát veszik, mint mikor azt vesszük gondozás alá, a ki a háznál örökösön csak láb alatt van. Aztán meg, mikor a hintakötél készen volt, meg a hintakocsit gyalták; seregestől gyűlt az apróság: mi lesz? hogy lesz? Természetesen nem kergettem el, hanem meg-meghintáztattam egy néhányat; elmondtam nekik, hogy ide csak annak lesz szabad jönni, a ki jó gyermek. Egy-egy kis kenyér meg kovacsukor is jutott egynehányanak. S mi lett az eredmény? Az, hogy mikor az „óvó néni“ eljött és az intézetet megnyitottuk: elhozta gyermekét minden szülő s a megnyitás ünnepélyes napján a legszegényebb gyermekek számára ebédre valót is raktunk össze.

Én Istenem! Mikor az a 10—18 gyermek, a kiket az ebédre felvettünk, megkóstolta a barna bár, de jó buzából sült kenyeret, aztán a jó cibere leves után összetett kézzel elimádkozta a hálaadó kis könyörgést: a mi örömet akkor mi éreztünk, azt nem lehet tollal leírni. Hát még mikor úgy délutánoként be-benéz hozzájuk az ember! Egyik csoport a hintán dalol: „Hócza, palócza!“ Másik szakasz a kis asztalon kockajátékból házat, hidat, meg tornyot épít. Egy néhány a gyékényen alszik; némelyik a homokrakásból pinczét meg boglyát, meg hegyet, meg, mit tudom én, mit alakít! Az óvó néni, meg a dajka pedig, mint egy-egy élő gondviselés, körülöttök, közöttök forog,— és az ember azt mondhatja a látogatóknak, a kik néha be-bevetődnek: „Nézzék csak!“ Bizony, bizony, többet mond ezzel a pár szóval és több hatást tesz, mint akármilyen szép predikációval.

Nekem most hoztak onnan egy pár papírmunkát, meg egy borsószemből készült kis házat: és ez a két kis tarka papír, meg az a néhány kis borsószem elég bizonyosság előttem arra, hogy nem cselekedtük biz azt rosszul, mikor a papnak új házat vettünk, az ócskát pedig gyermekmenhelylyé és magtárrá alakítottuk s egy ifjú özvegy tanítónét négy kis árva gyermekével együtt biztos fedél alá helyeztünk.

És ez az egész nem került sokba. Egy kis fáradságba, egy kis beszédbe, egy kis írásba, egy kis példaadásba. A közművelődési egyesület adott a felszerelésre, meg az óvónő és dajka fizetésére mintegy 280 frtot; mi egynehányan adtunk a házbérre 50, a gyermekek ételmezésére vagy 30 forintot s kitelt az egész. A szülék voltaképen nem fizettek semmit, csak ajándékoztak egyetmást, kendőt, seprőt, csuprot stb.

Most már megy a dolog magától. A házbér fel van véve a községi költségvetésbe, az ételmezésre — úgy halom — még több adomány gyűlt; az óvónőt s dajkát a közművelődési egyesület fizeti s az összes kitelik évenként vagy 200 frtból. És gondozást nyer 6 hónapig 70—80 kisedd. De ki lehetne állítani kevesebből is. A hol kevesebb a gyermek: kitelhetik a felszerelés is, meg az óvás is 100 frtból. Láttam olyat is, a hol csak a szünidő alatt a tanító viselte gondját a gyermekeknek feleségestől.

Ne tartson vissza hát szegénységünk. Gazdag az Isten, a ki segít.

Gergely Károly.

Szeretettel teljes válasz a „Se ipsum noscere“ írójának kérdésére.

A „Debreczeni Prot. Lap“ f. évi 51-ik számában — azt hiszem — hozzám intézett kérdésekre, meggyőződésem szerint „A Család-könyv készítésének módja és egy indítvány“ című közleményemben már előre meg van adva két helyen is a felelet; e lapok f. évi 43-ik száma 379-ik és 44-ik száma 388-ik lapján.

Ha — a mint hiszem — olvassa kedves pályatársam a „Sárospataki Lapok“-at, azok 46-ik számának 841-ik lapján még világosabban felelnek azokra Fejes István, Radácsi György és Mitrovics Gyula nagyt. urak eme szavai: „Külföldön, a hol a közvetlen lelkigondozás, tudvalevőleg, nagyobb mértékben gyakoroltatik, mint mi nálunk, a lelkészek szintén vezetnek ilyen családkönyvfélét, az ugynevezett „Lelkészi Napló“ címén s ez oly szigorú nomenclatura úgy az egész gyülekezet, mint az egyes egyháztagok magán, családi, egyházi és köztársadalmi életnek és viselkedésének, hogy abból a lelkészi naplóból egyszerre megtudhatjuk az egész egyházközség erkölcsi életének fokát.“ Nem találná ezt kedves pályatárs „szükséges és kívánatos“-nak, mint ama nagyt. urak, kiknek neveire hivatkoztam?

Az élet-könyvből — mert ezt is forgatom, a mellett, hogy népboldogító család-könyveket készítek! — azt olvasom János I. 48—52; IV. 16—19. stb., hogy a mi Urunk, mint jó pásztor az ő juhait, nagyon ismerte az embereket, hibáikkal, erényeikkel s azért volt, és szerintem csakis azért lehetett oly nagy hatással rájuk. — Én nekem, s azt hiszem kedves pályatársamnak sem adatott a szívek és veséikig látó szem; a sokszor csalo külszín megcsalhat. — Kárhozzat-e kedves pályatárs, ha még is, mindezek daczára, kötelességem teljesíthetése végett, ismerni szeretném s akarom a betegeket; „mert az egészséges emberek nem szükkölködnek orvos nélkül, hanem a betegek“, hogy: hívnam — a bűnösöket a megtérésre“ (Máté IX. 12, 13.) s vezetném őket a jó orvoshoz. „Magasztos hivatásomat“ így fogva fel, azért foglalkozom a holtakkal is, hogy megtudjam: kik az élők, — kik a halálra váltak? s a haldoklóknak, — vagy ha úgy tesszik — a holtaknak is, — hirdessek életet!

Kedves pályatárs! Azért, hogy egy-két családkönyvet készíttettem, nem vagyok én — talán — épen olyan szánandó, hogy „hosszan elgondolkodva“ így „sóhajthasson“ értem: „szent Isten, mennyit lehetett volna addig dolgozni Isten országa érdekében, míg ezen könyveket betű- és más rendbe összeállította!“ Hátha épen ennél fogva dolgozhatom én, vagy dolgozhatik majd más többet! . . .

Különböző talentumokat vettünk; kereskedünk azokkal, ki-ki az ő tehetsége szerint. „Mert Isten mellett munkálkodó szolgál vagyunk“. „Az Istennek nékem adatott ajándéka szerint, mint bölcs mester (az én véleményem szerint így, kedves pályatársé szerint másként kellett volna; de legyen bármiként) fundamentomot vetettem; más épít pedig arra. Meglássa pedig minden, mimódon épít arra.“ I. Kor. III. 9, 10. Ha azért én úgy vélem, hogy „így illik nékem az én tisztetnem minden igazságát betöltenem“ Mát. III. 15., talán nem épen jog nélkül ajánlhatom figyelmébe Róm. XIV. 4. szavait. Mindenek felett pedig engedje meg, ha szeretettel kérem, hogy egyszeri, — talán felületes — elolvasására egy-egy cikknek, ne törjön szeretetlenül pálczát annak írója felett s ne igyekezzék azt cél-táblául állítva, a gúny éles nyilával át-meg átszegezni. Egy

parancsolatot vettünk Ján. XIV. 12. s ha atyafiúi szeretettel, — a mint I. Kor. XIII-ban írva van — munkálkodunk: azt hiszem, hogy nyugodt lélekkel megállhat mindenikünk ama napon — az is, a ki családkönyvet készített, mint a ki nem — a mi közös Urunk ítélőszéke előtt — „Kövessük azért a szeretetet“ I. Kor. XIV. 1. s ne gáncsoskodjunk a bölcs Isten rendeletében, a ki: „némelyeket rendelt az Anyaszentegyházban először Apostolokat, azután Prófétákat, harmadszor Doktorokat: Azután rendelt hatalmasságokat, azután gyógyításnak ajándékait, szegényeknek segélőit, községnek igazgatóit, nyelveknek különböző neveit.“ Gondolja meg kedves pályatárs, hogy „a Krisztus teste vagyunk és tagjai rész szerint“ és „a melyek a testnek legerőtelenebb tagjainak láttatnak, azok igen szükségesekek.“ „Hogy ne legyen hasonlóság a testben, hanem a tagok egyenlőképen egymásért szorgalmatosok lévén, a testet táplálják“. (I. Kor. XII. 28, 27, 22, 25.) „Az Ur Jézus Krisztusnak kegyelme legyen velünk! Ámen.“ (I. Kor. XVI. 23. 24.)

Imé, ezt szólok a kérdésekre s cselekszem a nagy Isten dicsőségének előmozdítására.

Nagy-Bajom, 1887. decz. 22.

Zöld József.

Egy hét Dr. Sommerville úrral Budapesten.

Áldott, felejthetetlen hét, csak az a kár, hogy már vége. Sohase éreztem úgy, mint ez alkalommal azt, mily jótékony hatása van egy Isten szolgájára, ha Istennek egy különös emberével társalogni s ilyentől tanulhat. Nekem, miután Budapestre szólítottam, hogy Dr. Sommerville úrnak angolul tartott bibliai előadásait magyarul tolmácsoljam a közönségnek, e megbecsülhetlen ajándék jutott osztályrészemül.

Dr. Sommerville úr jelenleg 77 éves ember s eddig bejárta a világnak majdnem minden nagyobb helyeit s mindennütt predikálta annyi lelkesültséggel és buzgalommal Krisztus Urunkat, és pedig az emberiség bűnösségét, a Krisztus által való megváltatás szükségességét s a szent életben való járás okvetlenségét, hogy egy tanár azt jegyezte meg Budapesten róla: „ha csak 12 ilyen lelkészünk volna, más volna a magyarországi reformált egyház sorsa és állapota.“

A bibliai dolgokat valóban oly élethűen s annyi erővel rajzolja, mintha csak szemünk előtt folyna le az egész esemény. S a Krisztus által való megváltatás szükségességét annyi bizonyító erővel adja elő, hogy az ember, — mint egy pesti tanár kifejezte magát, — szinte érzi lelkének megindulását s érzi, hogy két vagylagosság előtt áll: vagy elkárhozni, vagy megtérni Krisztushoz. S példái, — miket különböző országokban való útjából hoz fel, — valóban a lélekre hatók.

Prédikálását ez alkalommal nem mutatom be; e lap olvasóinak lesz alkalmuk erről hallani, mikor Debreczenben fog a január első vasárnapját követő héten előadást tartani; egyszerűen csak jelezni óhajtottam most, hogy Dr. Sommerville úr deczember 4-től deczember 16-ig Budapesten tartott bibliai előadásokat, felváltva magyar és német tolmácsolással. Jelenleg Grácba ment az ünnepekre s január első vasárnapjára szándékozik Debreczenbe menni s onnét oda, a hová meghívásokat kap. Eddig tudtommal H.-M.-Vásárhely, Makó, Békés, Jász-Berény, Páncsova, N.-Beckerek

és N-Kikinda hívták meg ez Isten emberét bibliai előadások tartására. Ajánlom öt minden egyházi életünk javulását óhajtó s arra munkálkodni is kész lelkésztársaim figyelmébe.

Az előadásokat semleges területen tartja, rendesen egy nagy teremben, angolul, de egy mellette levő tolmács azonnal mondatról-mondatra magyarra fordítja; közben-közben ének van, melyet Mr. Kneigth, Dr. Sommerville úr unokája vezérel. Mondjunk azért Isten hozottat e nagy bel-missionáriusnak s igyekezzünk itteni örömét fokozni azzal, hogy minél többen hívjuk meg öt magunkhoz, hogy nekünk s népünknek használjon s ha hazájába tér, mondhassa rólunk azt, hogy e nagy egyházban nagyon sokan vannak, a kik szomjúhozzák az Isten igéjét.

Meghívások küldendők hozzám, vagy tisztt. Moody Endre urhoz (Budapest, Rudolf-rakpart 8.), sőt teljes hitem, hogy e lapok munkás s egyházi ügyeinkért buzgó szerkesztője is nagy örömmel fogadja a meghívásokat s kézbesíti azt Dr. Sommerville úrnak. *)

Szalay József,
n.-becskereki ref. lelkész.

K ü l f ö l d.

A Gusztáv-Adolf-egylet

1887. szept. 13—15. Nürnbergben tartott nagygyűléséről.

(Vége.)

Fliedner lelkész Madridból. Épen 25 éve, hogy Matamoros, Alhama, Carsasco és társaik azért, mivelhogy együtt olvasták az Isten igéjét, kilencz évi fogházra lettek ítélve, s csupán boldogult Erzsébet királynénk, az egykori bajor királyleány levele folytán lett büntetésök számkivételre átváltoztatva. De, mikor 1868-ban maga a királyné, ki Isten igéjét nem akarta országába bocsátani, futásnak eredt, — akkor Pauban, déli Franciaországban, már készen állt a vonat, mely az evangéliom követéit ismét visszavigye Spanyolországba. Most pedig, alig 19 év után, köszönt titeket több mint 10,000 ev. spanyol hitrokon, kik városokban és falvakban, kisebb-nagyobb körökben sereglenek össze az Isten igéjének hallgatására. A mi munkánk azonban nemcsak Spanyolországra terjed ki. Vallásos irataink és könyveink, főképp vasárnapi iskolai lapunk az óceánon túlra, Mexikóba, Buenos-Airesbe, Chilébe és a legelzárkóztabb államokba, milyenek Bolivia, Peru és Quito, elhatnak. Annál inkább pedig köszönik ott ezen irodalmi segítséget, mivelhogy ott a New-Yorkban nyomtatott könyveknek a kath. papok nem engednek bemenetet, de a Madridban nyomtatottaknak minden akadály nélkül.

Spanyolaink azonban nem adnak hálát pusztá szóval, hanem csak az utolsó évben is gyűjtöttek magok közt 12—15 ezer márkát. Gyermekgyűjtések Madridban és Barcelonában létező ev. kórházainkra; árvagyermekkei kézi munkával igyekeznek valamit keresni, hogy abból adakozhassanak; vasárnapi iskoláink gyűjtenek hol a bethlehemi ev. templomra, hol Brussa ev. árvaházára, hol mexikói testvéreik részére. Akad gyermek, ki filléreit hozza el, a helyett, hogy rajtok süteményt vett volna; akadt leány, ki

*) Természetesen, örömmel teszem. Szerk.

fülbevalóit hozta, hogy ezekkel a karácsoni bazárunkat gyarapítsa; akadt anyóka, ki frank darabot hozott, melyet élelmi pénzéből rakott félre. Ekként tanulnak áldozni. Évi szükségletünk már csak bibliai körárusokra és a biblia nyomtatására több mint 100,000 márka, mert új, régóta szükséges revideált kiadást rendeztünk kápolnáink és iskoláink, árvaházunk és gymnasiumunk, papjaink és tanítóink számára. Mindazáltal nem anyagi szükségünk a legnagyobb baj, mert Isten bőven ad nekünk; hanem inkább a munkások hiánya súlyosodik reánk annyira, hogy közelebb nem is gondolhatunk ügyünk bővítésére. Az Isten igéje utáni kívánság nem csökkent meg, a nevelés naponta keresettebb; de hiányzanak evangélistáink és tanítóink. E részben örömeinkre szolgál, hogy madridi ev. gymnasiumunk egyik első tanítványa egyetemi tanulmányait bevégezve, licentiátusi fokot nyert s most Hallében tanul theológiát.

Különösen köszönöm a nőegyletek segítségét, melyet árvaházunk javára nyújtottak; ez intézet valódi veteményes kertje felsőbb iskoláinknak.

Mikor 36 árvánk volt, a strassburgi gyűjtésben egy papiron, melybe 50 márka volt göngyölve, e szavakat találtam felírva: „a 40-ik árvagyermek részére“. „Ejnye“, gondoltam magamban, „ez még nekem is felette gyors haladás.“ S íme az nap estve írja nekem nőm, hogy 4 szegény árvával többet kellett befogadnia. Avagy nem gondolkodott-e Isten előre a 40 gyermekről?

Mikor kevéssel ezelőtt új utcát készítettek a Quemaderón, a kereszt megégetésének piacán át, hol egykor az eretnekekkel együtt gyűjtötték meg a máglyákat, a sárga homok alatt világosan lettek láthatók a különböző máglyák pernyerétegei, melyeken testvéreink mindhalálig, a tűznek haláláig hűséget tanúsítottak az evangéliom iránt. És most, — alig néhány száz lépésnyire ez utcától, hangzik az ev. iskolákban az „Erős vár nekünk az Isten“ és „Tied az ügy Ur Jézusunk, az ügy, mely mellett állunk.“ És ezen énekek hatalmasan terjednek a vértanúk e földjén. A Kanári szigetekre utaztamban, szélcsend miatt, 3 napig kellett a nyílt tengeren vesztegelnünk kis vitorlás hajónkkal; ezen érkezést arra fordítottam, hogy lefordítsak spanyolra egy gyönyörű tengerészi éneket, mely így kezdődik: „Órök Atyám, erős segítőm!“ És ki hitte volna, hogy néhány hó múlva ugyanezen éneket halljuk Cartagenában az állami arsenálban énekeltetni ev. tengerészek által. Ennyire megkedvelték ez éneket. Tudjátok-e, ki tanította a mi ev. egyházunkat énekelni? Luther nem sejtette, hogy énekelni is tud, nem szerzett volt még éneket; de mikor Esch János és Vosz Henrik máglyái kigyúltak a spanyol Németalföldön, akkor először énekelte meg a tanáért vértanúkká lett fiatal augustinusokat s azóta elapadhatlanul áradozik egyházunkban a lelki ének.

Kedves testvérek! mikor Olevianus Gáspár, a heidelbergi káté szerzője, halálos ágyán feküdt, kérdezte tőle egy barátja: „Édes atyámfia, teljesen bizonyos vagy-e abban, hogy Isten megbocsátotta a te bűneidet és boldoggá tett tégedet?“ Akkor az, összeszedve utolsó erejét, ezzel a kiáltással lehelte ki lelkét: „Certissimus; teljesen bizonyos.“ És épen ezen örvendeztető ev. hitbeli bizonyosság ereje a mi munkánkunknak. Ti kérditek: „Bizonyos vagy-e abban, hogy Spanyolországban az evangéliom munkái, dacára a politikai változó esélyeknek, fenn fognak-e maradni?“ Cer-

tissimus! Teljesen bizonyos vagyok benne. Isten maga ajtót nyitott és ezt senki sem fogja többé betenni előttünk.

Rüter lelkész Barcelonából, leírja gyülekezetének, az első spanyolországi német ev. gyülekezetnek helyzetét s jelenti, hogy mint ilyen, a berlini egyházi főtanács fenhatósága alá helyezkedett. Kápolnájának belső felszerelésére kér segílyt. Eddig a spanyol ev. gyülekezetnek volt laktársa, de most már saját helyiséget szerzett.

Mücke lelkész ajánlja a szegény felső-sziléziai egyházakat, nevezetesen Golassovitzot, hol új paplak; Sohraut, hol paplak és templom megújítása és Zabrzeit, hol kórházra van szükség, hogy betegek a térítgetések ellen megóvassanak; utóbbi 12,000 márkán házat vett e célra, kölcsönpenzen. A papok, tanítók árváinak gyámolíthatása végett szinte kér mérsékelt segílyt; boldogoknak tartanak magokat, ha egyes árva eltartására napi 20—30 fillért kaphatnának.

Szót nyert ezek után Comba tanár Florenczből. Ezen valdens theologiai tanár fellépése érdekes újonság gyanánt hatott. Elbeszélte, hogy néhány hóval ezelőtt egy valdens emberük meglátogatta a német császárt. A császár e szavára: „Tudhatja, hogy mi most a pápával legszebb békeességben élünk“, a valdens ezt felelé: „Felség, szabad-e jelentenem, hogy mit tartanak Olaszországban a mostani pápa felől?“ „Csak bátran“, mondá a császár. „Mi, viszonza a valdens, „Olaszországban azon nézetben vagyunk, hogy XIII. Leó pápának több ravaszsága van kisujjában, mint a mennyi az egész IX. Pius pápában volt.“ S ezért, kedves atyámfiai, mi valdensek, keveset hiszünk a pápa kibékülésében. Mi legjobb egyetértésben élünk a különböző ev. felekezetekkel, de a pápához nincs bizodalunk. A krónika beszéli, hogy mikor 7 századdal ezelőtt Valdus Rómába ment, hogy ügyét III. Sándor pápa, a ti Barbarossátok ellensége előtt védelmezze, ünnepélyes csókot nyert tőle: „illum amplexatus est papa.“ Ez azonban az egyetlen csók, melyet mi a pápától kaptunk. Népünk ezt elfelejtette és közölünk senkisé gondol arra, hogy azt visszaadja. — Türelmetlenek vagyunk-e tehát? Nem gondoljuk, de mi erősen hiszszük, hogy ha Olaszország, a mi hazánk, szabad, a szó teljes értelmében szabad akar lenni, úgy az csak a pápától függetlenül és neki daczára leend szabad. És ebből áll elő hazánk evangelizációjának szükségessége is. Ezen evangelizáció elő is halad és igazolva van a mindenkori siker által.

Van 60 gyülekezetünk és 38 állomásunk s ezeken kívül 178 helységünk, melyet papjaink meglátogatnak. Ugy szintén van 250 mindennapi és 138 vasárnapi iskolánk. Híveink és proselytáink pedig gyűjtenek évenként 135,000 frankot; a külföldi segíly nem foglaltatik ez összegben.

Gyorsítaná az olaszországi missiót a különböző ev. egyházaknak egyesülése Olaszországban. Ezen egyesülést az ezer hívet számláló „szabad egyházzal“ őszintén keressük.

Végre megköszöni a Torre Pellicében létező gymnasiumok és a Flórenczben lévő theologiai fakultások segélyeztetését a G. A. egylet által.

Meyhoffer brüsseli lelkész az „ev. missiói egyház“ érdekében szól. Jelenti, hogy 27 egyházuk és 53 filiájuk ez idén ünnepelte meg 50 éves jubileumát. Nagy adósságuk le

van fizetve. Nagy örömeikre szolgált, hogy ez ünnepélyen a G. A. egylet képviseltette magát titkára, dr. Criegern által, ki szép, erőteljes francia beszéddel és 500 márka adománnyal lepte meg az egyházat.

Szóhoz már nem juthattak, de közölve van a tudósításban: 1) Fluhme dortmundi lelkész beszéde a vesztfáliai diasporában fekvő Gladbeck filiának érdekében, mely egy vendéglő épületében tartja iskoláját s templomra van szüksége. Ajánlja még Horstot, melynek temploma roskatag s új templomra 50,000 márkát igényel.

2) Küffner lelkész Forchheimből, melynek még nincs temploma és a szigorúan kath. várostól egy kis kápolnát nyert, mely csak 8 méter hosszú és 7 méter széles. A lélekszám pedig 160-ról 1200-ra szaporodott. A vegyes házasságok 70 perzentjének gyermekei a r. kath. egyháznak esnek áldozatul.

A nagygyűlés utolsó tárgya volt a jövő évi gyűlés helyének és idejének meghatározása.

Felgenträger superintendus Voigtstedtből ajánlja a Saale melletti Halle városát.

Az ajánlat elfogadtatik s elnök maga is csodálkozik azon, hogy az egylet mindedig még egyszer sem ülésezett Hallében.

Befejezésül köszönetet mond elnök az egyházi és állami, valamint a városi hatóságoknak, a követeknek, a művészeknek, a rendezőknek s az ünnepi szónokoknak, — megjegyezve, hogy ki lehetett érezni az ünnepségekből, hogy „szívből történt itt minden.“ Felejthetlen ünnepélylyé lett e nagygyűlés az által is, hogy oly nagy bősége volt a felszerelési ajándékoknak is.

A legfőbb köszönetet pedig Istennek adandó, Lauxmann, stuttgarti lelkész mondott imát s a gyülekezet éneke után, d. u. 3 órakor, véget ért a nagygyűlés.

Esti 7 órakor az ipar- és kulturegylet termében társas gyülekezés volt, melyen még 9-en szóltak gyülekezeteik és a G. A. egylet érdekében és közben férfiarok énekeltek; énekeltek többek közt mély hatással a salzburgi száműzött protestánsok hajdani, Schaidberger által irt „Exulánsok énekét.“ Egy akkor rendezett gyűjtés 361 márkát, 98 pf-et eredményezett, mely Feldkirchnek, Liptó-Szt.-Miklósnak és a csehországi Prelautsnak lett szánva.

Pénteken, szept. 16. a Nürnberg közelében fekvő „régí várhoz“ történt kirándulás. A helybeli lelkész leírta e hely jelentőségét. Ezért 1632. aug. 14. küzdöttek a svédek, de el nem vehették ezt Wallensteintól. Szólt még Criegern és Fliedner s a gyülekezet énekelte az „Erős vár“ énekét.

Másnap jelent meg a nürnbergi lapokban a lipcsei központi bizottság köszönete.

Érdekeljen mindenkint, hogy a G. A. egylet betölti feladatát, mely Gal. 6, 10-ben meg van írva, de honfitársait is óhajtja nemzetének megtartani a külföldön, más földrészekben. Ilyen conservatismus reánk is fér, annál inkább, miután külföldre sem kell mennünk ennek alkalmazása végett.

Láng Adolf.

Irodalom.

„Irodalmi értesítő“ könyvészeti folyóirat. Irodalombarátok, könyvgyűjtők érdekeinek előmozdítására. Szerkeszti Szana Tamás. Könyvvásárló körökben már nem egyszer merült föl a panasz, hogy a közönség az újabb megjelenő irodalmi művek felől nem nyer elegendő tájékoztatást. A kritikai közlönyök, melyektől jogosan várhatna az olvasó útbaigazítást, nálunk nem tudnak erősebb gyökeret verni; a politikai napilapok, a közélet erős hullámszáma által mind jobban igénybe véve, nem szentelhetnek kellő tért az irodalom minden újabb termékének megbeszélésére; egyes kiadók és könyvvarúsok nagyobb időközökben megjelenő hírdetéseik pedig csakis a könyvek egyszerű címzeit tartalmazván, épenséggel nem valóik arra, hogy a könyvvásárlónak, szükséglete beszerzésénél, kalauzul szolgáljanak. Hogy az irodalompartolás nálunk nem mutat oly örvedetes arányokat, mint azt a hírlapolvasás gyors terjedése után várni lehetne, első sorban annak kell tulajdonítanunk, hogy nincs olyan közlönyünk, mely a nagy közönség figyelmének és érdeklődésének az irodalom újabb termékei felé való fordítását tekintené föladatának. Nálunk akárhány könyv megjelenik a nélkül, hogy tartalma és iránya felől a közönség tájékozást nyerne s igen sokszor még azokhoz sem jut el, a kiknek érdeklődésére első sorban számított az író műve megírásánál. Az „Irodalmi értesítő“ ezen a sajnosan érzett hiányon kíván segíteni. Nem lesz kritikai közlöny a szónak szorosabb értelmében, a mennyiben már kisebb terjedelménél fogva sem bocsátkozhatik minden egyes könyv beható bonczolgatásába; de figyelemmel fog kíséreni minden újabb jelenséget s kötelességének tekinti, hogy érdeklődést keltsen minden olyan munka iránt, mely érdemes arra, hogy a magyar ember könyvtárában helyet találjon. A lap e szerint közvetítő lesz az írók és közönség közt s mindkettő érdekét lelkiismeretesen szolgálva, igyekszik előmozdítani a könyvvásárlási kedv élénkítését. Az „Irodalmi értesítő“ kéthetenként, minden hó 1-ső és 15-dik napján jelenik meg. Ára — az egy évfolyamot képező 24 számnak bérmentes megküldése mellett — 1 forint. Az első mutatványszámot bérmentve ingyen küldjük meg, ha levelező lapon bennünket fölszólítanak. Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedése, a Magy. Tud. Akadémia épületében.

A tudományos, különösen az egyháztörténeti seminariumokról. Történet — neveléstani értekezés. Irta Krupec István, pozsonyi theol. akad. magántanár. Budapest. Ára 40 kr. Nagy gonddal, mélyreható tudományos búvárlattal készített munka, melyre örömmel hívjuk föl különösen a szakférjak figyelmét.

Előttünk fekszik a „Téli Ujság“ ez évi 2. és 3. száma változatos és igen érdekes tartalommal. Igen szép kép a második számban a Kolosy Elviráé, e korán elhunyt zsolttáriró, hymnusköltő szép leányé, kiről Kálmán Farkas ír szép megemlékezést. A 3-ik számban a budapesti városligeti Bethesda-kórház jól talált képét látjuk. Mint jeleztük, a tartalom változatos és érdekes. Kolosy Elvira egy szép énekén, Nagy Károly Ref.-kovácsházai lelkész adventi és Sántha Károly karácsonyi költeményén kívül Harsányi

Sándor túrkevei lelkész egy közleményével, több névtelenül közlött cikkel találkozunk e két számban. Könyves Tóth Kálmán „A pénz árnyéka“ cz. elbeszélése folytatva van. Igen szívesen ajánljuk e derék néplapot t. olvasóink becses pártfogásába.

A „Gyakorlati Bibliamagyarázatok“ szakfolyóirat 1888., illetőleg nyolczadik évi folyamának ügyében. A már eddig is több irányból s tekintélyes helyekről érkezett felhívások és kérések folytán elhatároztuk, hogy a „nagy szükségét betöltő“ vállalatot, melynek, mint mondják, „megszünése szégyenére és nagy kárára válnék a magyar ev. protestantizmusnak“, nem szüntetjük be, hanem, Isten segedelmével s az ügybuzgó barátok támogatásának reményében, folytatni fogjuk. Miután azonban felesleges számú példányok nyomtatására, ily anyagi viszonyok mellett, filléreinket nem kockáztathatjuk, felkérjük ezennel ügyünk lelkes barátait, hogy megrendeléseikkel — hacsak egy levelező lapon is — sietni szíveskedjenek, nehogy ellenkező esetben, önnön késlekedésük folytán ki legyenek zárva azon előnyből, hogy a füzetekhez hozzájuthassanak. Előfizetési ára, mint eddig, egész évre: 4 frt o. é. Az ezen évi, még nyomda alatt levő utolsó füzet, e hó végén fog szétküldetni. A jövő évi folyam, János evangéliomát fogja hozni, a Kor. első levél után. Gyomán, (Békésmegyében) 1887. decz. 22. A „Gyakorlati Bibliamagyarázatok“ szerkesztő és kiadó-hivatala.

Különfélék.

Gönczy Pál hetven éves születésnapja. Gönczy Pál, vallás- és közoktatásügyi államtitkár e hó 27-én töltötte be élete 70-ik évét s ez alapon előző estve, ünnep első napjának estvéjén szép családi ünnepélynek volt színhelye az ő Kálvintéri lakása. Egybegyűltek nevezetesen családjának összes tagjai s ezek nevében Dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár üdvözölte a jó apát, nem mint a nyilvánosság, a közpálya emberét, hanem mint olyat, ki családja erkölcsi és anyagi jólétének emelésében is fáradhatatlan munkásságot fejtett ki. A nap emlékeül átnyujtá aztán a család összes tagjainak ez alkalomra készített együttes arczképcsoportját. Az üdvözlő beszédre G. P. meghatottan, a szeretet meleg hangján válaszolt. Följegyezzük itt, hogy Gönczy Pálnak három gyermeke van: Etelka, Pál, takarékpénztári tisztviselő és Béla, állami mérnök. Etelka Dr. Csiky Kálmánnak a felesége, van hat gyermekek, három fiú, három leány; úgy Pál, mint Béla nős emberek, van egy-egy leánykájok. Így az átnyujtott arczképen összesen 14-en vannak: Gönczy Pál három gyermeke, egy vő, két meny és nyolcz unoka, a mely utóbbiak képezik főként a nagyszülék örömét és büszkeségét. Az ünnepélyes jelenetet követő vacsorán lapunknak akkor Budapesten időző s mint rokon, a családi ünnepélyen jelenlevő szerkesztője mondott Gönczy Pálra és főként nevére felköszöntőt, a melyre G. P. azonnal válaszolt, elmondván, hogy ő Debreczenből magyar és protestáns szellemet vitt ki magával az életbe. Nem tehetjük, hogy itt is ne kívánjuk, hogy az a férfiú, ki a szónak legnemesebb értelmében valódi „self-made-man“; ki a kitartó hű munkásság, a fáradhatatlan tevékenység igazi mintaképe; ki magas állami méltóságában is csakugyan megmaradt hű refor-

mátusnak, — mert hiszen ő nem csak a budapesti ev. ref. egyházközség segédgondnoka, hanem a dunamelléki ev. ref. egyházkerület budapesti theologiai akadémiájának is pénztárnoka, — nem tehetjük, hogy itt is ne kívánjuk: szellemi és testi erőinek teljességében a közügy javára, családja boldogítására éljen még ad multos annos!

Egyházi törvények az evangéliom szerint reformált magyarországi keresztyén egyházban. Második hivatalos kiadás. Budapest, 1888. Nyomatja és kiadja Hornyánszky Viktor. 8-adrét, 72 lap. Az első kiadástól abban különbözik, hogy a függelék közzététele ezen kiadásban elhagyatott. Mint a Hornyánszky czégnek minden kiadványa, úgy ez is csinnal van kiállítva. Egy példánynak ára 25 kr, melyből 7 krajczár az egyetemes ref. egyházat illeti. Fölvívjuk azért e kiadásra az esperes és lelkipásztor urak figyelmét, hogy a példányok vételében és elárúsításában működjenek közre, ajánlják a gyülekezeti tagok figyelmébe. Ezen vállalat pártolása által kettős cél éretik el, jutányos és olcsó áron kaphatók most már egyházi törvényeink, másfelől lassanként egy kis töke képződik az egyetemes egyház javára, az elárúsított példányokból befolyó összegekből. A példányok minden hazai könyvárúsnál kaphatók ugyan, de a nagyobb és tömegesebb megrendeléseket legcélszerűbb a kiadónál Budapest, M. T. Akadémia épületében eszközölni. Az egyetemes konvent jegyzőkönyvéből. — Kérdés intéztetvén hozzám, hogy a polgári hatóságok mily mérvben láttattak el egyházi törvényeinkből a szükséges példányokkal? erről micsoda tudomásom van? — úgy tudom, hogy a mint a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megígérte, akkor minden hatóság részére küldettek hivatalos példányok; hogy újabb intézkedés történt volna e tekintetben, arról semmi tudomásom nincs. Tóth S.

Nagybányán a református nők egykori kedves lelkészek nevének, néhai Csanálossy Györgynének, sírkövet emeltettek, s ezzel a tizenöt év óta sírban nyugvó tisztas nő emlékét maradandólag megjelölték. — Megható jele a kegyeletnek, hogy alig indult meg az adakozás, már annyi ajánlat gyűlt össze, a mennyiből felesleg is maradt. — Ez összeget a pesbyterium nt. esperes urhoz fogja áttenni, oly célból, hogy néhai Csanálossy György volt lelkész és esperes síremlékére az egyházmegyében a gyűjtést tovább folytatni szíveskedjék, és hasson oda, hogy az egyházmegye volt esperese nyugvóhelyét a nagypaládi temetőben hozzá méltó emlékekkel megjelölhesse, s ezzel maga-magát is megtisztelje. — Jól esik feljegyeznünk azt is, hogy Nagybányán a temetőnek a város felől eső részét az ottani buzgó főgondnok, Szendy Antal ur, élő gyertyánfa esemetéssel bekerítettette, s több lelkes egyházztaggal együtt arra törekszik, hogy temetői őrházat állíttasson, s mind a református, mind az ágostai evangélikus egyház temetője kellő felügyelet alá vétessék. — Szívvel kívánjuk, hogy a derék főgondnok urat nemes szándékában Isten segítse, s mind a két protestáns egyház javára soká éltesse.

Hevesnagykunsági ev. ref. egyházmegye A mint ezen egyházmegyénk f. évi augusztushó 30, 31. napjain Tisza-Derzsen tartott rendes képviselői közgyűlésének hozzánk beküldött jegyzőkönyvéből olvashatjuk, az egyházmegye népessége: fi

58,338, nő 58,575, összesen 116.913. Születtek: Törvényes fi: 2342, nő: 2230; összesen: 4572. Törvénytelen fi: 155, nő: 156; összesen: 311. Halvaszületett fi: 89, nő: 108; összesen: 197. Az összes szülöttek száma fi: 2586, nő: 2494; összesen: 5080. *Áttértek hozzánk*: Fi: 16, nő: 16; összesen: 32. *Meghaltak*: Fi: 2020, nő: 2160; összesen: 4180. Fogyás volt négy egyházban, összesen: 38. Szaporodás fi: 546, nő: 354; összesen: 900 tag. *Házasultak*: Tiszta: 969, vegyes: 77; összesen: 1046. *Iskola*: 1. *Gymnasium*: a) Karczagon IV osztályú. b) Kisujszálláson VI osztályú. c) Mező-Túron VI osztályú. 2. *Népiskola*: a) Tankötelesek 6—12 évig, fi: 6361, nő: 6622; összesen: 12,983. b) Több vagy kevesebb ideig iskolába jártak, fi: 564, nő: 689; összesen: 1253. c) Iskolába soha sem jártak, fi: 371, nő: 520; összesen: 891. d) Iskolában jártak, fi: 5483, nő: 5356; összesen: 10,839. *Confirmitattak*: Fi: 621, nő: 746; összesen: 1367. *Ismétlő-iskolák*: Tankötelesek, 13—15 évig, fi: 2136; nő: 2232; összesen: 4368. Iskolába jártak, fi: 1188; nő: 1419; összesen: 2607. Az elmúlt 1886-ik évben adakozások és hagyományok czímén, ide nem értve a természetben tett ajándékozások értékét, 20 egyházból begyűlt összesen 15,830 frt 86 kr és egy húszas. A lelkészi és tanítói-gyámintézet összes vagyona 1886. decz. 31-én 32,410 frt 89 kr volt. Az esperes és főjegyző által a f. évben teljesített törvényszerű egyházlátogatás eredményéről szóló jelentésnek több közérdekű pontját lehetőleg mielőbb közöljük, már most kiemelvén abból azt, hogy az egyházmegyei 22 egyház s ezek iskoláinak vagyoni állapota következő: cselekvő állapota 2,179,408 frt 89 kr, szenvedő állapot 62,780 frt 84 kr; egyenleg 2,116,628 frt 05 kr.

Budapest. Fiók Károly barátunk, a budapesti ev. ref. főgymnasium derék ifjú tanára, főiskolánknak nem régen kitűnő növendéke, széniora, közelebb tette le tanári vizsgáját „cum laude.” Szóval is üdvözöltük, innen a távolból is köszöntjük jó barátunkat.

Albrespy Endre kitűnő francia református író, montaubani egyházztag, tudományos társulat tagja, a cserkoszorú rend lovagja, meghalt 1887. decz. 13-án 65-ik évében. A lelkiismeret, egyház és állam szabadságának elvét védte több rendbeli műveiben, melyek közül legterjedelmesebb és nevezetesebb „Miképen lesznek a népek szabadok!” (Páris, 1875. Sr. 634 lap, 2 ik kiadás, 1877.). A legszabadabb nemzetek történetével, fejlődésével, a vallás- és erkölcs tényezőinek számbavetésével fejtegeti a nemzetek emelkedése és hanyatlása okait. Végkövetkeztetése: „az evangéliom az egyedüli út a szabadságra és a szabadság vezet az evangéliomhoz.” A haladás után törekvő legnagyobb írók nézetei és elvei szintén fejtegettetnek a műben. A hugonotta ősöknek méltó utódja volt ő, ki az igazi szabadság szolgálatára szentelte életét és szellemét; jelszava volt „élni annyi, mint előre haladni; hátrálni annyi, mint elveszni.”

Szerk. posta. Az utolsó számmal nagyon kellett gazdálkodnunk. Elnézést kérünk hát mindazoktól, kiknek esetleg aktuális jellegű cikkeit nem tudtuk e számba beszorítani. Ezen esetben föltétlenül az adott körülmény uralkodik fölöttünk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**